

Ír é an oimheán a bhí á dhéanamh go raibí na fearaib na pírlácaí beirthe-
itche, Sáláimín bairme féin, agus fearáin nírcuistche, agus mar
áit 'oí féin oo cáit í na fearáin ipreacá i nSáláimín an bairme
féin, agus áit so bhac léi so 'oí an popc.

Ír é minú a tug páobáis áit an mháirílleois ná Seánáin a
beo as eirise ceadaip agus ná beo bhíche ipreacá cún oibhe.

Domnáo. Mac Suidhe.

múnsó mánsó

Δ ΕΣΑΓΓΕΛΙΟΝ ΝΑ Ν-ΑΕ ΙΡΕΙΣ.

Seo canáin oo bíoó as úncail roim. "Aicéngim áit oo mánsó
mánsó Súr cún na coife ceinne a cáim cá." "Do bhí cor ceinn aise
féin, agus nuair a bíoó luic rinnce ná don bhác. ozone a bíoó
áit fuair an tise as ohrúeamáimc ná 'Soine' ír ead' veirheadó. Fé
an cáimc. 'O' foctáim fé féin i ó fear' oo bhí áit 'o'pno láimse. 'Oo
Sohcúiseadó an pírlácaó agus an luairadó cor timi a bhí as an nouine
fín, agus ceapadó fé Súr 'o' don Shó a beimeadó an lóng' é.

Dein Seánóio Ó Mhúrcáda "Cá fé áit mánsó mánsó," fé fín,
"as imbeacé oíomáim." "Áit a mánsó mánsó." aoeip
múncúip Cáit Áoóá.

Ír mípe,

hóia fín áimoi.

ΔΙ Τ-ΑΙΝΣΕΑΔΟ ΑΣΥΣ ΑΝ ΟΥΙΝΕ
ΟΙ ΤΕΑΝ-ΟΥΙΝΕ ΑΝΝ, ΑΣΥΡ ΒΙ ΟΕΙΠΕ Α ΚΥΡΟ ΑΙΠΣΙΟ ΟΑΙΤΤΕ.

"Oá b'pásháim," áipán téan-ouine.
"Sleim áit an ainséadó.
"Ír fíon ná tsáhpáim leif coitche."
"Ní b'pásháit," áipán t-áinséadó.
"Mar nuair a bíoí ceanna asac.
"Fíon curúip i ceadáise ná i scéite me."

AN MÚSSRAIŠEAC

uim. 8 **Dullectin oo Cáirne Mússraíse.** Samháo, 1945.

clár.

Da mhepa b'et m' éamair	1
An Saelum acá Doó	4
Filíocht Mhásgraighe	7
Míet Mhachugh agus an Peap Suidéal	10
Déalouvar	12
An Seana-Sáosáil	15
Eolas Á Lorg	22
"Sháir" na Sáeóitise	23

ba m'asá b'et m' éamais

Cá bhéir agus dá céadó róas oo blianaú ó copmúioó áit b'et as
íslí ná Saelumme. Ír mó cor a curú an raol oo, agus ír mó acáitú
a cáimís áit an oceánSáim i scáitceán ná mháiríca ían. "Oo féirí mar
acáipúioó an cáimc ba shác le raomne an leictiú o'acáitú com
máit. Ír cunna leictiú ná balcáití éadóis a curú umme ceansáim.
Áit nóí an ouine, so scáitceapí málaríit éadóí a foiláití oo le Sáe
bíalán oá ocaSán, Seall leif, ní móí culair éadóis ná ceansáim oo
bháiré, leif, ó am so ham.
Nuair a bíon an ouine 'na bunóic curúicáir bhínead á'í pacáit
umme. Nuair eipíon fé nuair 'na Sárpín beincáir capós á'í bhíirce
oo. Nuair a tásán aor púí oo, fásháit fé papáir oo féin. D'é an
íscáil céadna as an nSaelum é. "Oo féirí Sáe fáir oáí cáimís
fáití, oo curú na raomne Súr leo i acáitac agus málaríit leictiúce
uipci. Ainne a léiríó an cSeana-Saelum ná an mhean-Saelum,

An Šaelunnm Acá beó

(An lean.)

(Cainnc doobairc an t-áit. P. Ó Laošairne i Scolairce na h-Úr-Šaelunne a mbliá Cluá, 1913.)

Muairt a tuiscant an t-óc mear ní veacairt an neamhainm a túr-
Sinc. Muairt a tío na daoine an fear léigantca as cainc so cá-
cúirnead ar an n-Šaelunnm acá beó asáinn conur íf fétóirí vóib
San t-óc mear a beir acu ar an scainc pín asur ar an t-é do labhran
í conur íf fétóirí vóib san neamhainm do túr ía cainc pín! Conur
íf fétóirí vóib don vóitól a vóamán ar an scainc pín do fáotúit!

“Ácl!” a vóairíro tuine, b’fétóirí, “Na bí as cainc ar an
Scunna ían. Cá an obair pín imíte fáod. Cá úram as an urle
tuine anoir do’n Šaelunnm acá dá labhairc amac a’ béalairt daoine.
Cá Sáe doinne ‘á póglum. Cá Sáe doinne as vóamán a vóitól ar
oíreao eolur do túr uríci asur so b’fóairíó íé i labhairc, amac
ar a béal íéin. Níl don t-óc mear as doinne uríci anoir, pé mear
a bí uríci fuim amíre ó pín.”

Na corall ar an Scunna ían a veipum leact! Cá mo’ dá fuit ar
oíam-leactó asámpa le píce bían asur íf nó marí a túrSim Sáe a’
úreim. Cáim as féucant le píce bían ar lué Šaelunne
o’ fóglum. Neóiríro túr cad a veinean a lán acu. Gnomairt
ríao ar Šaelunnm o’ fóglum so h-ána vóitólac so vóit so mbíon
íáimc beáo ve cainc na n-aoine acu asur so mbíro ríao ábalca
ar beááimín cainc vóamán. Cúairt ríao fe neairt arpan na
bíon don bheir acu ar an scainc do veamán cóim bínn na cóm bíarfa
asur veimro na feana cainceóirí as íreallamhásóv fáca ac so mbíro
so mbéad na feana cainceóirí as íreallamhásóv fáca ac so mbíro
ríao nó-béairc. Anpan bhírean ar an b’fóine acu asur ríao ríarí
íad cun na feana Šaelunne, cun na h-áite náe fétóirí vóir na feana
cainceóiríob íad vo leamhainc. Bíon an írteál ar a vóit arpan
acu. Ní bíon doinne as fáire oíca. Ní bíon ar cunmar na feana doinne
beir as íreaoíro o’ mhasóv vóamán fáca tpe neairt veááir. Anpan
cááan t-óc mear acu ar an n-Šaelunnm beó asur ar na feana doinne
a bíon as labhairc na Šaelunne acá beó. Ní baóál so Scábiríe
an aicme pín a túlle cum na Šaelunne acá beo do cimeáo beo.
Asur so veimín ní h-aicme nó íaríac íad. Níl don cáiríbe acu á
vóamán. Bíon curó acu as cáiríbe fe leabhráib Šaelunne vo írteál.
Náir cúirímro bíeás ar na leabhráib. Ní feana Šaelunnm ná Šaelunn
beó a bíon mór na leabhráib pín. Duairíro tuine acu íreac í h-áite
éisim mar a mbíon daoine n-a mbíon ciall ací as fóglum na
Šaelunne acá i mbéalairt na feana doinne. “Ó,” a vóairíro ríao,

An Šaelunnm Acá beó

5

“Cao é an íaríar oírabuíol caince é feo ar írteál aríro asáir!”
Sim t-óc mear ar cainc na n-aoine! Sim cáiríuríne ‘á éabairc
vo éaint na n-aoine. Sínt an obair cá as cup írteál ar an íaríarí so
leír. Íf arí mar acá an írteál as mallacáiríe asur as írteóidán ar
i h-áirí a Scim ‘r a írteál as mallacáiríe asur as írteóidán ar
na n-aoine acá ímp na ceairíuríarí Šeolócá nuair na labhráir ríao
Šaelunnm leir an aor ós, asur ía n-ám Scáirona náe líáa oíca an
leabhr ‘há ar pápáir. Cao cá le fáo as na feana doinne so vóit
an Šaelunnm bíeás bínn bíarfa acu ‘n-a cáiríob moíra írteál? Níl
acu le fáo ac, “Cao é an cáiríbe túinne beir as labhairt ar scainc
fén le n-áir n-aor ós nuair na leóscáirí don focal o’ ar scainc íreac
í n-aon leabhr. Ní aríísmíro o’ á léiríe tuinn amac ar na leabhráib
í n-áon leabhr. Ní írteál na cumá ‘há ciot uríci.”
an don íongna neamhainm as na feana doinne pín i n-obairt na
Šaelunnm?

Na bírois nó vóamán oíam, a cáiríe. Na bírois nó nííaríca líom,
mar íeall ar me beir as leamhainc íarí cóim fára ar an b’pinnce
pín. “Dion easáil ar an leant a vóiríreac.” Cá an Coláiríre íeo
asáiríbe ‘á túr ar bun anoir asur ífíe spó acá cáiríca íomabí asáirí
na írteál a vóamán ve’n coláiríre íeo cun na Šaelunne vo fáotúit
asur vo cimeáo beo, o’ á labhairc amac a’ béalairt daoine. Cá píce
éisim bían anoir o’ cúiríeao Conur na Šaelunne ar bun. Dúiríad
an nuair pín, í b’pocalairíob írteáiríe, spó b’ é spó fe leir a bí as Conur
na Šaelunne le veamán ná, an Šaelunnm vo cimeáo beo, o’ á labhairt
amac a’ béalairt daoine. Bí ácár an vóamán oíamra nuair arííreac
an cainc pín. Bí íorí asáin o’ á írteál náe baóál na so Scimeáirí an
asur beairt a veamán o’ á írteál náe baóál a veamán, asur, mo
Šaelunnm beo. Ac vo íaríreao ar obairt a veamán, asur, mo
bíon, níor b’ fára so íreaca so írteáirí náe b’ í cainc na n-aoine
a bí le cimeáo beo ac íaríarí éisim írte caince, íaríarí éisim caince
náir labhráir i n-éiríim íam.

An vóit don baóál so vóamán an tucál ceona anoir asur
na beáo ía spó ío ac amíreao asur vóit amí so ceam píce bían
éiríe? Sáe doinne as írteál í noairí pe íreabhráirí a beir írteál í n-
áiríe fén asur san don cúiríneamh í n-aon cop aríe ‘á cimeáo ar
an írteál ío acá cáiríca íomabí asur so léirí? D’fétóirí na fuit don
baóál so vóamán a léiríro ím amac. Ac na bíro don míleán
asur oíamra mar íeall ar an easla. “Dion easla ar an leant
a vóiríreac!”

Do íéirí an pápáirí íeo acá an íamí asáin cá beairíuríe asáir
cainc na n-aoine vo fáotúit asur vo cimeáo beo i n-éiríim. Cúiríe
pín acá an coláiríre o’ á túr ar bun. Cá an cumá ‘n-a vóit ar
íaríurí ían le veamán Scáiríca amac aríro ar an pápáirí ío. Níl
asur ac an Scáiríca amac acá aríro vo leamhainc so cunim asur
san íomparí náir, í leir na lámh veiríe ‘há í leir na lámh éle.
Na báairí an íreana Šaelunm. Níl baóál ar an feana Šaelunnm

Tá tí mór na feana leabhráid áSúr Seobhrán mór na feana leabhráid i pe uairt ír mar le h-áomne nua, á h-íarúir. Cúigais áSúr ari Pao ari an nSaeluinn acá beo. Tá curu mar le beo i mbéalaib' áomne fóir. Táro na feanraoime 'Sá b'leir leó fé'n Sgré So cimb.

"Ó," á réáiríro' áomne, "í' mór an náire dóib' eí."

Cao é an leáScair acá acu ari? Cao tá acu le deamaí acé i b'leir fé'n Sgré leó nuair na cásán áomne 'Sá h-íarúir optal CeiróS-re 'Sá h-íarúir opta áSúr éiríro' ríó Súr fíat áSúr Súr fíatceas á cábarráir áomne í. An amlaíro á méáiríro' ríó Súr cearte So ceiríro' ná áomne bocta áo áS eiríat opta-re cun na Saeluime éáúairic áomne!

Tá Sáe áon puró á deamaí le fíce bían acé an c-aon puró ámáim í' cearte á véamaí, íe rín out áS eiríat ari ná áomne So úrúil an Saeluinn ácu áSúr i fáSáil náta Deimcearí an c-aon puró ámáim rín áomne, íe véirte éiríat cáll. Mí'l íe ríó véamaí fóir.

Mí 'Sá áomne á r'íngíne áomne áomne conur í' cearte an c-aon puró ámáim rín áomne.

DeimíS é áSúr So mbuaró D'ia l'ib' áSúr á Mlacáir Deanuíte.

Do péSáit an leirgíne ríneac máh á bí íe i LáimhSríbhinn an úSuarí, mór éarúirí í' ríle, i uerle So veuríSáí na léisíróine á véacáre acá íe áSúríneac á véamaí ari ríSríbhinn an áe. D.

* * * * *

TROP

Tá an chainnt seo ann dhiaidh ag an Athair Peadur i "Mo Sgeál Féin" leath. 2. "Fear stuama, cródha, éirimeanhai, oile ar chogadh agus ar ghnóthaibh cogaidh, ab eadh é, mar ba dhual do bheith." Féach anois, ní dearfadh aon Ghaeilgeoir fóghanta: "Ba dhual do bheith fear stuama, etc." Is léir go raibh dhá smaoineamh ag coimheasgar le chéile i n-áine an úghdaír:—(1) Fear stuama, cródha, etc., ab eadh é, agus (2) Bhí sé stuama, cródha, etc. Do thosnadh sé leis an gcéad cheann agus do chriochnúigh sé an rídh leis an gceann eile. Ní bheadh aon bhac ar dhuine "Ba dhual do bheith stuama, etc." do rídh. *Anacalukon* a tugtar ar choimheasgar den tsórd so. Tá rud dá shaghas ag Seathrín Céitinn, T.B.B., 2240-1.

FILÍOCHT MHÚSGRAIGHE

I.—Conchubhar Ó Ríordáin cct. (ISS. 23C20, 23K14, 23B2, R.1A.)

A Mhuire na gcomhacht ngeal ngíomhar nár thréig ar dtús ad' bhrúinibh cead comhnuig mór-Mhac Dé na ndúl, go dtugadh dá rí-thoil dómh-sa réim 'na dhún fá chomair na gcomhacht, is lón sa tsaothgal so dhúinn.

'Aon-Mhuire mhaírdha 's a bhrúiníol d'íomchair an tAomhac soin d'aontaigh fáid' bhrúinibh túirings, éighim air me shaoradh 's mo choirthe mhíchadh, a dhaonnacht ní fheadfaidh a bhúime dhíúfá.

A Bhanríoghan na mbanríoghan 's a mháthair bhúidh, Do leabhar-Íosa i gcrann d'íoc me i bpáis go dubhach; a Bhanríoghan gheal bhanndaoibhinn ghádhmhar úd, fabhar síoch ód' ghlamhain cíoch go bhlaghair-se dhúinn.

II.—William Mac Suibhne na Buile cct. 1766, do dhuine bhí ag imirt air agus a maga íe an tan bhí sé ar buile. (ISS. 23O25, 23O30)

Dá mairt míle tuclmhar líonta is spás fairsí,¹ go mbeith do mhaol ar dhath an lín 'na bhándhaithibh; Ní ach tamallín mar thaitreamh geimhridh lá gearid seoch beatha shíor i bhfáithneas aoidh níl i ngnáth-pheanuid,

Tabhair aite chruinn dod' phaidrín 's dod' ghnáth-phaidir; ag druídím taoi le hucht na haoise—'is gearr mhairfí. B'iaidh do chorp go claoidhte caithle i gcill i lár leachta,² agus brosa cnuimhe agus darbhadaoil ad' lántsraca.

Tá an dá véarsa le fáil i ISS. 23 O 25. Táid i 23O39, leis, ach iad malearúighthe ar a chéile. Tá an tarra véarsa le fáil i n-áonair ar l. 29 don ISS, agus an bhliain 1766 inaithle leis. Tá sé curtha i gcló ag an Rathheach, 'Burdum Bheag', 193. Seo mar a glabhann an tarra véarsa d' réir 23O25:

Bí imshíomhach ad' phaidrín do ghnáth aite ag druídím taoi le hucht na haoise—'is gearr mhairfí. Biadh do chorp i gcill go curtha síos i lár leachta 'na charn chaimhe 's na darbhadaoil ad' lántsraca.

¹ fa nis 23 O 25. ² bhíadl — thaitibh 23O25; bhándhaithibh 23O39. ³ Biadh do chorp go claoidhte curtha síos a lár leachta, 23O39, l. 50.

III.—Daibhí Ó hIarlúighthe cct.

ar bhás an Easbúig Uí Shúillíobháin.

Seo an t-abhar le ngóilim is d'osgúil mo chneáda go léir is do leathnúig an osna tá socair ar fáil mo chléibh d'fhúig atuiriseach doilbh gach pobal i n-áitreabh Chéin an t-Easbóg d' fhuil Eochaidh fá ghorm-lic fágha faon.

Fearúire forasda foistineach fáilteach saor
 faihreamhail foiritil fhuich focailcheart fáinneach réig,
 ceannasach cosantach coithúightheach cráibhtheach caomh,
 cartannach cobharthach t'obharthach tábhachtach treán.

Taca na n-ollamh ba heochair ghluis d' fháigibh Gaodhal a shamhuil níor chosmhúil ach Solamh mac Dáibhí i gcéill ;
 carrúig gan chogal is tobar gan trágha' do chléir
 mar Pheadair ba posda do phobal cheart ghrádmhar Dé.

Ara na ndochar is osgúil na bpráinneach ngéar
 teagsg na n-othar is fortacht na sgláha i bpéin
 fáirge shonuis an soirbhfeach sásta séimh
 do sgeipeadh a shoichíodh? ar bhochtúibh gan tábhacht sa tréan

Is fáda go follus don donas i rás na nGaodhal ;
 gach pearsa mar shoichíonn i gcomthrom, i gcéill, 's i gcéim'
 d'fhairsinge' shonuis do thobhúirt dá gcáirdibh cléibh
 go gcastar a chodla le colgadh báis don chlé.

Dá leanúin dá lorg ba hobair' go dát mo shaoghail ;
 Stadad is góilfead ar choimric Mhic cháig na naomh.
 Is féasach don phobal gur hosgaladh beárna réig
 don dragan so ghoirtig is d'osgúil mo chneáda go léir.

Bhí an tAthair Eoghan Ó Súilleabháin in' easbóg ar Árd Feartha agus ar Achadh Dá Eo ón mhíliain 1739 go dtí an bhliain 1744. Níl an ceathrú véarsa' thuas le fáil ach sa LS. 23G24 amháin, mar a ndeirtear gur b é an ceathrú rann é den ghearr-mharbhna do rinneadh don Easbóg Ó Súilleabháin. Taid na véarsaí eile le fáil ins na ISS. 23N14 agus 23N15.

1.—i tabharthach cáillehán séimh 23N14, 23N15 ; 2 sic. IS. 3 nuair thagaid gach pearsa a cobhrom a ngraadh sa réim, 23N14 ; nuair thagaid gach pearsa a cuid a ccomthrom a ngraadh s a réim 23N15 ; 4 chum fairsinge 23N14, 23N15 ; 5—5 go dát mo shaoghail 23N14.

IV.—Móra Ruise cct.

Bean ab ea Móra a bhí fé dheasa bheith ag síní ar fáid na hÉirean chun go mbeadh sí lá agus bliain i dtig éigin sara gcuirfí ceist cháithi cerbh i féin nó carbh as di. Thug sí lá agus bliain i dtig Dhoncha Mhóir i Bhriain gan aenne á ceistí.

Do thugas an Nollaig ag Doncha Ó Briain am' brá,
 Agus do sheasaimh an Nollaig do Dhoncha bliain 's lá,
 Níorbh fhairsinge Doncha um Nollaig ná thar um Cháisc,
 Is níor dhochma súi in fhochar lá oibre i n-iarthar Chláir.

Do shíúitios tuille marab ionan agus cuaird ghéarr,
 I aighneach gliste agus Cill Choinnig na suanseán,
 Í Mhá' Choille agus as san go dtí an Guagán
 Ach fear mo choimithe ní theaca go Cruachán.

Ba dhom nár mhíside led bhúige-se crua-chás,
 Á chroí gan dochma roim iomarca an tsluagh-dháimh,
 Ó Eirinn uile gur rugais-se suas leat bárr
 Mar a bheadh bile os cionn colle go buacach árd.

Ansdú do chomac-sa an imirt go luath-lámhach
 Ag an math-shluagh ag iomaídh le brúinneallabh cuach mhóan
 Bhíodh gloiní á mbrise le hmeallabh crua-chláir,
 Agus fion a tobraid ann mar bheadh tobar an fhuaráin.

Doncha Ó Suthlaine, Cúil Aodha, d'áirig óna sheana-mháthair féin. Tá an fhilíocht so ag Amhlaóibh Ó Lóinse, leis, agus seo mar atá na líní deirig aige :

Bhíodh gloiní á mbrise ar imeallaibh crua-chláir,
 Agus fion á thumadh ann mar choipe an fhuaráin.

micí machuſh aſus an fear siubail

Bí fear agho uair éigin faobó ſur v'ann ro micí machuſh. Duine beas veaf íá'ra a b'ea é, ná faib nó-thóh, aſur ro bí ana-éolamóir mna aise. Mí faib puinn mearf aice aſ thici—ro familia í ſur dheáda ſac don fear eile ro buailéad umhipe ná é.

Nuair iméadé thici a baile ro bíod ana-éadairic amac aſ an mhai 'na d'iaro. Do éurpead í amac ſairmſunte á fáo ſo faib thici a baile aſur ſo mbead ceol á í' pinnce acu.

Do bí fearí piubail aſ ſlaobacé ann, aſur ro bí aine éairí baſh aise oíca. Do éobail fé ann ſo minic pominí ínn, aſur o' fáſadó fé beic írciſ i ſcomhairde ón mhai pé uair a tucpádó fé.

Maf reo éraicóna, bí fé aſ veanai aſ an ceis aſ puir-a'-cpubail, mai ro bí fé veimitead ſo mbead puameaf cúpla lae aise ann, aſur cé buailfead 'na d'iaro fá baile. aſur 'na d'iaro fan ní féarpadó ac thici, aſur o' fáſfa fá:

"Áhniú, á thici, cá fáſair? " maf éomuaric fé véanca puaf é i ſcoíh bócair.

"Carſe mé rou ſo copraſ, " aoubairic thici, "aſur ní fáille mé ſo éraicóna amáiricé. Fan-fe im d'iaro ſo veaſa mé abailce, aſur bíod fáil aſac i puairó ná mbó aſur ſac éinni."

Do bí ana-éion aſ an mbacacé aſ thici, aſur ro bí fíof aise ſo mbead ana-oréce 'na d'iaro fá baile. aſur 'na d'iaro fan ní féarpadó fé é fáo leir. Seo maf a éainis fé éimpad aſ.

"Ná himciſ i n-ao' éon anoct, á thici, " aoubairic fé, "ac éairí puim-í'a, maf cá ſnó aſam díoc."

Do oem fé fuo aſ: ro éarparí aghon i veſeo an baile aſíſ. Bí roſpéacé ná horéde aſ teacé, aſur nuair á éanádarí comſairicé rou cſiſ: "Bí agho írciſ ía nála éim ſo éarparí," aoubairic an bacacé, "aſur ná labairí pnoſ."

Do oem éom maic. Do buail an bacacé an nála aſ a d'iom aſur írcéac leir. Mí faib éinne írciſ pominí—díobairí aſ éíro ná mbó—aſur buail fé an nála aſur á faib ann írcéac féh ícaſſe.

Da ſéairíro ſur v' íúro éurſe írcéac beana-cíſe, aſur o' fáilce í pominí, aſur ro díſí í aſ beic aſ írcáil aſur aſ íſubadó aſur aſ ſtandó puaf. Oem í cúpla cíſce mílſ, aſur ro buailéad ífíof círcéad aſur ceime dhéa fé, aſur ro bí an hoc-hocum ſo léirí aſ piubail aice i ſcoíh ná horéde.

Míon leos an bacacé puoc aſí, ac bí fé aſ fáiric aſur aſ éirceacé.

micí machuſh aſus an fear siubail II

Da ſéairí ſur díſus an cíſ aſ beic aſ líonadó írcéac. Éainis an buacairí amſſſſe aſur cúpla buroéad puirſí aise, aſur buail fé aſ an mbóro íad, aſur ro díſus an t-ól aſur an íacſam aſ puaro an cíſe. Díobairí aſ íroſadó an puirſí. Do puair beana-cíſe ſíome le n-ól. O'ól í fáinte ná curleacáan, aſur

"Á thici machuſh," aoubairic í,

"Éain ná iméſſſe éim piubail ;

Sini ro fáinte,

Íſ ſo dhac náſ cíſſſ éim."

Ann baſa, ro labair an bacacé láirſeacé nuair aſí fé an méro ínn. Éearp fé ſo faib an íſéad outca fáoa a vóéim.

"Á thici machuſh," aoubairic fé,

"Má aſíſſſ í róro,

Amac aſ an nála

ſo bſáirſſe cá éimn."

Do dhéad thici amac aſ an nála láirſeacé. Éurcearóarí i ſceam a ſcoíh le hanaitce, aſur pé áic puah ſo bſeacáro duine lírovaráil a bacáhála, ro puair a faib írciſ é ó thici aſur ón mbacacé. ſealaim-fe buic ná faib don féarſa aice aſ ían amac, peoca bí thici amuric ná mbailce; aſur nac léſa ná ſlaorb an fearí piubail éairce, maf íſ maic a bí fíof aise ná bead don fáilce pominí.

"Donnacó Ó éróimín ro íſſſſſ. Á náéairí féim o'immí.

Do bí beiric feiméoirí ann uairí, aſur an ró feimí aſ a ééile acu. Díobairí aſ veíſe le ééile, aſur ba vóbairí ſo n-éirſeacé roíſ an beiric buacairí ro bí acu, ſo veí ſo nouabairic duine veer ná buacairí leir an rouine eile:

Íſ cuma dháim ce'cu 'cu buaróro,

Mí bſeáimro don rouáſaſſſ ró roppinn,

Ac íſſſe tíſí báinne ná ſeáveacé

á í íalann ſan tſlacóadó á éur éíro.

Lainicſſſí ſeairſa fé éáonſe

á í íao ceamſairſe aſ ímpſſſe(?) éuarí,

Án fáirſſſín íſ mearfá éim aóilſ.

aſur nac éu bíom an éroibe váimn ſan érua.

Caos Ó mhuilain, Caíl áoúa

an eiz eile. Don tsub anđan a bion ađam i scort an ođ tđe. Ní bion puim le nte ađam an uair jin p'acat mar' acđ ađ na doame acđ ađ eiti fuat anoir. Min coipe ip' mó bion ađam. Bion min burde ađur p'acat ađam leir. Ip' anliaró a c'urimij an punam of bion na teime cun fuad-óođsáó a eabairt urict. Deirad fan an coipe fa punam a c'puacanc. Deirmit' an punam oo bualad le p'urte cun an coipe a bame oi. An méro jin óancra, c'urimij ip'ead fa b'ó é cun é meilit, ađur eáđsáó fé amad' na min coipe. Anran nioj šáv ac' c'puacat' fat cun an coipe a bame oe, ađur bion fé illam cun é o'ite. Nairi a bamei an coipe ven min coipe, curict an coipe ip'ead i n-urise so ceann camail. Anran deirmit' é p'ecšáv, ađur eáđsáó borórean ar, fé jin puo and-min mar' a beav' pláfi. Leosamij oo p'ead, ađur t'eiđeav an borórean so bun an urise. Calcmij an c-urise oe ađur c'urimij urise slan aji, ađur beirbimij é. Bion fé 'na p'airiđ' deap nuairi a bion fé beirbide, ađur o'icmij so leir an noócin oe.

Sa o'roc-faošal a pušáv mipe, an ocušeann tú? ađur bi na p'acat' so hole ađ sad' éinne, ađur ní raib don p'acat' ađ curó ve' na doame. Ip' cummim lom so b'feada mo mátar' ađ bame na p'ul amad' ar na p'acat'ib le cleize sé cun an c'pil a c'ur. Bion an curo eile ven p'acat' o'ineamnad' ar é o'ite. Ói doame ađ p'ul bair leir an octar ađur doame eile ađ p'ul bair le holcar na b'p'acat'. Ói na p'acat' con hole fan ađ curó ve' na doame so mar'burioj' éinne iteav' iav. Bion na p'acat' con Sam fan so scurpeav' na doame, ná curó acu, na p'ieamada cun p'ul. Ó'ole na p'acat' o' fáirav' o'p'ca p'uo, ac' mar' jin féin bion na doame p'isra leo. Mij' c'uricamair-na na p'ieamada p'iam, mar' ná raib na p'acat' ió-ole ar fav' ađam, ceav' baocap' moj le Oia. Ip' o'óca o'á mberioj' so hole ađam ná beim-pe im beakav' anoir.

Ip' cummim lom beiric calini oe m'umicij' o'min o' fáil bair ar an mbairic mar' šeall ar na o'roc-p'acat' o'ite. Beiric calini óđs, laivonje, o'acmida ab eav' iav. Cáv' p'ead imiđe anoir, ađur ní naon eabairt beir ađ t'ráct' táirra, so ocuša Oia an c'puacairc o'óib.

Oa b'ead an beiric bio a bion a leirte minne burde ađam, ađur ba ió-b'iead i nuairi a bion p' beirbide le b'icáis. Anra, ní bion ach pláfi ađ éinne an uair jin, ac' ip' cummim lom uairi áirite so o'cáinis o'á mála oe pláfi bán éinn. C'urpeav' anáiroe ar an p'ecle é, ađur oo no'p'ead don mála anđan oe, ađur bi ná jin ađ f'eadamc aji. Óioj'-fa im leand, ađur oo c'uricav'ar p'irfin oe ar mo bair cun é f'eiricm. Mí cummim lom Sur' iteav' S'p'eim ven pláfi fan, mar' bí fé ió-šam cun é eabairt' o'óim.

m'acair.

Oe m'umicij' laošairje Šeolac ab eav' m'acair, ađur n'ell Šeolac a curcaí oim-fa i scormurde. Ip' anliaró a bí a lan oe m'umicij' laošairje fa páirioje, ađur cun iav o' áicinc ó n-a eúne

oo curav' na lear-aimmeada o'p'ca. Mij' mar' m'acair ac' eúteje b'iana a' p' o'acav'. Feir' b'ead laivon p'ecle ab eav' é nuairi a šlaró Oia aji, ađur ba moj an buairic ašine a c'ur a b'ar o'lam so leir. Mí p'adair' ac' ađ caricam' ná fé mb'ian o'ead nuairi a calileav' é. O'á óise a bion, ba o'óbar' so m'urpeav' fé mo c'horde. Ói veicneav'ar ađam fa baile anran, ađur ní raib an leand b'óise beirca i n-aon eoj' mar' a calileav' m'acair, deamnad' o'ó len anam.

Mí deirmit'orav' so buic an lá a bí fé a c'uram. Ói mo mácar' so buairca b'ionad' ađur Šan i ábalca ar p'ioe a o'eanam' ac' i ađ sol' i' ađ sol'. Ói na comair'am so leir oo p'air' mar' a eáđsarioj' ip'ead so ve' an c'uram, bionar' ađ o'eamam' conb'ion léi. Bion curó acu a comair'it' ađur a iav' léi an sol' a c'ur' uarce mó so scurp'ij' p'ior fa c'ne i r'ap'a f'ava mar'ia o'c'abair'ead' p'í aije o'í féin. Lá na p'oc'airce oo k'ogav' an corp' so h'irpe deimleac'. Ip'icš i oc'ucant' a bí an corp' mar' ní raib don *h'earse* le p'áđair' an uair jin. Ói mo mácar' 'na f'urde amair' ar an scorm'am, mar' bí noj' am an uair jin so scat'peav' bean éigin f'urde ar an scorm'am ađ o'ul cun na no'urje. Oo leošav' oom-fa o'ul so ve' an c'p'oc'uro leir', ac' ní hin donad'c lem b'mácar' a bion. Ói c'puacail. Sam' o'p'itear'ada, ađur bionar' ar an šeav' c'puacail i no'iar' na com'am. Óioj'-fa fa c'puacail jin.

Ói mo mácar' ađ sol' 'na óiar' ar p'ead b'iana. Šac' oróde nuairi a bion p'í ađ cois'it' na ceime ađur jin-na imiđe a e'oolav', e'ogav' p'í amad' curó ve' na p'mek'uroi, ađur deirad' p'í ceime beas ar lic an ceimeain' na c'oir, ađur c'urpeav' p'í c'ac'oir le har' na ceime. An méro jin óancra, anran c'urpeav' p'í b'iar' ar an mb'ioj' i o'p'eo ip' o'á oc'io'c'rad' fé an fáro ip' beioj' 'na sc'oolav' ná beav' fuact' ná oc'p'ar' ar.

Don oróde amám, ađur me ađ c'á'p'ar'it' ná ađ p'ioim, ní f'eadar' c'ioca anoir, bi c'urpe o'p'm car' éir' o'p'je an lae. Šinear' ar an p'ecle ađur eúic mo e'oolav' o'p'm i sc'orm c'p'la neomac'. Mí p'adair' ió-f'ava am nuairi a o'uripeav' so hobann me. Šut' a šlaró o'm.

"A n'ell," a'irran šut', "e'irij' ađur imiđs a e'oolav'." Nuairi a o'uripeav' ní f'eadra éinne, mar' bionar' so leir imiđe a e'oolav'. Éimnis išáimpe' o'p'm, mar' cumm'šear' laiv'neac' Sur' b' é m'acair a bí car' éir' teac' on' f'aošal eile cum. Šealaim-pe o'urc ná p'adair' a'p'ar' ađ e'irij' ađur ađ o'ul ip'ead fa c'p'eom'ra e'oolav'a. Mí c'urpe bion ip'icš' fa leav'ar' ná Sur' c'ur'uripeav' oo ceann le neaš'la so n-ai'p'ec'aim an šut' a'irij'. Dain bairra na méipe o'iom-fa má p'inear' ar an p'ecle don oróde ar fan amad'.

Ac' i o'c'ab' bair' m'acair. Ip' anliaró a bí fé amur' oróde áirite, ađur é ađ teac' ó f'oc'iaro. Ar' min cap'ail a bí fé, ađur nuairi a bí fé o'ipeac' eáđairt' ip'ead 'na curó calum' féin, oo p'leam'urš a bí fé o'p'ar' ar lic, ađur eúic fé. leac' so raib oume éigin c'urca p'ici fa c'p'eana-f'aošal ab eav' i. An neomac' fan o'ipeac' oo bualeav' b'ieoic' m'acair. Cuav' fé abairt' ar c'umna éigin, ađur o'urimij' fé o'óib eav' o' imiđs aji.

maib le n-áire. Seallaim-fe tuite Súr cúgar' aine maíe San mo lám a tógaint roon maíar an céaro uair eile.

SPÓRC ÁSUS CAITEAMH-AIMSIRE.

Bíod cóntáladh áSAMH-SAC tRácthona Domináí. Táil áS cnoíir an SnaSáim Naomta a bíod ré, áSúr ní maib ói ái o'c'í-na So o'c'í an cnoí' ac míle. Céigim-re áSúr na calliní áSúr na buacáilí óSA So léir ái an mbairle am. Bíod dá baine óeás áSAMH—calliní—áS uil aim i o'ceamta a déile. Veróin a bíod á Feimic i Scóir an pinnce, áSúr ba bheá an ceol a bíod innce. An pinnce fáda áSúr na sáS a bíod áSAMH, áSúr caíteceá beir óS, oear', anamhil cun iao a pinnce i Sceairt. Bí cíS cábairne i n-áice na cnoíre. Muinnceir Búice a bí 'na Scoimurde am. Mac roo Mháire Dúirde Mí LaoSáine ab ead feair an cíS. Céigead curo oer na buacáilí ircead am áS ól, áSúr ír minic a céasáirí amac áS cnoíre. Céasáir na fear-oaoinne móir cimpal na háire am, leir, cun óil. Bíoir áS amháidreacá, áSúr ba bheá binn iao cúise pín. Bíod curo acu áS imhine rSéaltá ná áS cábairt ái a déile, áSúr cúircead ré áCár o'raim-na beir áS éircead' leo maí bí an Sdaolaim-áir feabair acu. Ba bheá liom beir áS cannte le curo acu innoí, maí ní cúisim leat dá mbíonn á páó áS na o'raoiné óSA acá áS éirí fuair amoir'. Ac, mo léuní Mí haon cábairt beir áS tRáct cÁirta ná cÁir a Scuró Sdaolunne—cÁiró píad imtíSce níoir ircead rA c'ne, áSúr a Scuró Sdaolunne beirta acu leo.

Cuirceí oerige leir an pinnce cimpal a ré a c'los, áSúr téigimíir So léir abairle. Nuair a céasáimíir abairle, b'é an céaro iuro a o'eimimíir ná na ba a tíomáintc ircead áSúr iao a c'úiró. Mí bíod puim eile le o'eanáin o'raim nuair a bíod ná ba c'úirce.

Ír maíe ír curim líom an céaro lá a c'uar ái an Scoimcáilín. Mí rÁbair ábairce ái pinnce i n-aon c'oir, áSúr bí máire ái mo c'ora nuair a hártaid' oim uol amac. Ac i Scíomn camáil bíoir ái céam oer na pinnceoirí ab feairt a bí am. Bíod ana-mear' áSAMH ái ná pinnceí pín, maí ní maib don pinnce Salltá áSAMH. Jazz ír o'c'í líom a cúgaró píad áirí.

Bíod cúlairt bheá éaróatS ái Sáe éinne áS uol So o'c'í an cóntáladh: Súnáí pláimín ái na calliní áSúr bhírceí bheíre ái ná buacáilí. O'eáircead an cúlairt pín ái fead c'úpla bliain, maí bíod o'obairt bheá rA pláimín áSúr rA bhéirín a o'einnceí rA baite-Scoicái oina a bíod ái feabairt áSúr ái maib.

Bí Máire Dúirde c'leir báir o'fáil um a o'raica ían. Ír o'céa Súr mó lá dá rÁoSáil a c'airt rí cimpal na háire. Bí feirim bheá calliní a'oir, ac roo bhírcead í, maí bí an féairt amuis' acu, áSúr é o'irceamíac ái é cábairt' irceac. Cáráim an o'noo-áimíirí áSúr roo lobóatS an féair. Mí maib don féair acu an bliain pín.

móin.

Cáircimíir an curo ír mó o'áir rÁoSáil áS Sabáil roon móin. Mí bíod don bócar' áS uol ircead rA poir, áSúr níoir o'f'éiróir le

capáil á'í c'ruceáil Sabáil am fé maí a téigíro amoir. Ír amháir íompuigimíir an móin i Scíreanáir. Uairceamta bíod an rÁcáir fáda áSAMH cun í íompar'. Bim féin áSúr mo o'irféaríada a íomparáit áSúr á c'rucead. Nuair a bíod rí S'eall leir c'rim, o'eimimíir púicín oe. Bíod meiteal áSAMH uair rA bliain, áSúr ní beas' e feo an poir a bíod áSAMH an lá ían. Bíod cimpal ríce feair rA meití, áSúr o'óibhíoir' So dían an lá ían. Bíod Sáe uaine tuar áS an bpoir ái a hoec a c'los ái maróin, áSúr o'f'áiráirí áS obair So o'c'í a leacé uim tRácthona.

Nuair a céasáir amíreair an o'imeirí, cáircimíir dá canna leam-náccá a bhéir ái ná bpoir. Anáirce ái ái Scíim a bhóir áSAMH. Bíod mála áráin áSAMH, leir. Mí maib don cae áSAMH, ná don cúinnceáin áir, ac baine i Scoimurde. O'pín é an cúir So maib na o'raoinne áb'fao níoir fólláine áSúr níoir pláinceamta ná maí acáir píad fé lécáirí.

Ír curim líom lá áiríte dá maib meiteal áSAMH, áSúr ba beas ná So maib c'noíre áSAMH. Nuair a éuar féin áSúr mo o'irpíirí fuair leir an noiméair, bí don buacáilí anáin c'air éir f'nos a áimíirí, áSúr nuair a bí buacáilí éisín eile áS ól bolmáic baine a báirín, acó o'áimíreacáid ré ac an f'nos. Bíobair áraon áS imhine ái a déile ó mároin, áSúr bí a níoir áS Sáe éinne láircead cé cúir ircead an f'nos. Anáir an ír ead toirpimíir an c'noíre áSúr an c'omíear'Sáir. Ba S'eairtí So maib an beirce acu i n-áclan a déile, áSúr iao ái o'eairtS-buile. Maíar mbearó mo o'irteairtí Ceasó ro, téacé eacóirta, ní níoir c'acín a cúirpí oerige leir.

Nuair a bhóir ana-óS, áSúr ír o'céa So c'noircáitá, roo tógáir mo mácáirí So o'c'í an poir ái a o'raoin me, i o'c'ne ná beim ír'c'íS rA c'ruíSé ái an Scuró eile acu. Bíod c'ireáin ái a o'raoin áice, áSúr ír ír'c'íS anáir a b'ím-íe.

An fáiró ír bíod mo mácáirí rA poirc b'ím-íe áS píocadó na mb'áic-anna beasá a f'áirám ái an bpoirc So mbíonn ná iuroáí beasá báina ái a mbáirí maí f'íora.

Mí bíod don S'ual áS na Sabáiní an uairt pín, ac ír amháir a bíod ái na c'oircíméirí an móin a báimc o'óir. Dá bhí pín, bíod meiteal móir áirge. Cáircead má na Scoircíméirí na pín a c'ocá le baine, áSúr ní túgáir an Sábá ac leacé bhíce áráin roo Sáe feair i Scóir an lae. Dáí roo', ba beas' an bíad é pín i Scóirí feair o'bhíe. Sé an iuro a o'einead ná má ná c'aoirSáin báinne S'eirí a beirbá. Anáir an bíod S'púe áSúr meadó acu, áSúr cúirpíoir' an S'púe írcead rA leamháic a bíod acu le bhéir So o'c'í an poir. Bíad maíe ía ead an S'púe, áSúr ní iteard na pín puimna oen áráin. An méro oen báinne a bíod ípáirca, beairfáir an Sábá leir abairle é, áSúr béairfáir na máí leo an c-árlán a bíod ípáirca.

Nuair a bíod an móin c'rim, o'einead an Sábá c'apmáin beas' oe c'uro oi. Cúircead ré ceime leir', áSúr nuair a bíod fé ái lair'ad, cúircead ré cáircead ná c'ie bog f'luic, anáirce áSúr móir-cimpal áirí, áSúr bíod fé áircead San don poll f'áSáimc am. Ceime S'uarl áirí, áSúr áirí. Ír amháir a bíod fé á iuro-ó'óSáir. Cáirc'pí an ceime a túgáir áirí. Ír amháir a bíod fé á iuro-ó'óSáir. Cáirc'pí an ceime

a clúrad é i dtreo ír ná tionscraob don bliain deacraí amac airt. Dá nmeintí don poll beas anáin am, ro loitfí é, mar dóištead an mhóin So leif, agus ní bead am ac an luac. D'fáscaí mar rin é So ceann ceartaí ní cús ve laeteanca, agus nuair a bead fé iud' dóište ba dóis leac Sun Sual a bead asar, bead fé coní bneá, coní cnuairt fan.

(Sin a vpuil.)

EOLAS Á LORG

"An Image of Wood, about two Foot high, carved and painted like a Woman, is kept in the Parish of *Ballynormy*, in the Diocese of *Clonm*, and the County of *Corke*; it is called *Gubinet*. The *Pilgrims* resort to it twice a year, viz., on *Valentine's-eve*, and and (sic) on *Whitsun Thursday*. It is set up for their *Adoration*, on the old ruinous Walls of the Church. They go round the Image thrice on their knees, saying a certain number of *Paters, Aves*, and *Credo's*. Then they say the folling prayer in *Irish* :

A Gubinet tabhair slán aon Mhathian shin, agus sábháil shin o gach geine agus sórd Egruas, go speisiala on Bholéagh. that is, *O Gubinet, keep us safe from all kinds and sorts of Sickness, especially from the Small Pox.*

And they conclude with kissing the Idol, and making an Offering to it, every one according to their Ability, which generally amounts in the whole to Five or Six Pounds. This image is kept by one of the Family of the *OHerleby's*, and when any one is sick of the *Small-Pox*, they send for it, Sacrifice a *Sheep* to it, and wrap the Skin about the sick Person, and the Family eat the *Sheep*. But this Idol hath now much lost its Reputation, because two of the *OHerleby's* died lately of the *Small-Pox*." (As an leabhar: The Great Folly, Superstition and Idolatry of Pilgrimages in Ireland. . . . by John Richardson, Dublin, 1727).

Ní fheadar a' bhféadadh aon Chara aon eolas a thabhairt dúinn i dtachn an nois go bhfuil tagairt do anso, nó ar airigh éinne an phaidir sin thuas riamh.

An tEagarthóir.

" SHÁS " NA SAEIDLISE

1. nírluadéar na Saeidlise, VIII, 194, ro cunreab cló ar airté ón ártairí Peardair So raib "Shápa Cainte" mar teneal eirtí. Ní raib an cártairí Peardair ac i vocraic a túrpa an uair rin, agus ír mó nro ro fsháps fé, ná ro cunreab 'na leic ar don trúise, ná raib aise ón úise, agus Sun túg fé o'ruim láimh leo nuair ro neartuís ar an mainín ro bí aise ar a cúro cainte féin. Dá comairca fan féin, ní cummín tuom an focal "Shá" beic a túr AS obair aise ra trúise ro ar fan amac. Agus bí cúir a dóctín aise le hé féamad, mar b'í eile ar fav acá leir an úfocal i nSaeulum fhúrsnaíste. Mar ro, féac, a denncar úraro ro:

"Cunreab fan Shá" oic."

"Nuair a comac an fadóric le Sháime a bí puam ro Slacair Shá" pomir."

1. Dárbí Ó nlaqlunste (1748):

"A Dálca túrl fháipe i bpaír puairí peannuro ír pian, mar-re Sác Shás róá noeáirna an peacac San nraáil."

2. An eát. Liam Ó nlaqlunste:

"Mar colúr So eát So roeáirub ceartaí bíor bean,

Ar r'obal faoi Shás So háirreahí feacmhógad a cab."

3. Nuair o'úir ve Liam Ó Sunthe ná Dútle a áiream ar fínshin Ó Scannall So raib fshámlaísteac ar mháib Dútle fháime feacar mar bí ar mháib Sleanna Fleitise, féac mar ro cúir pé cúise:

"Ír bneá roar Sác amuir, ír máilá 'r ír cnearta, San áirreab ro Dútle fháime. Cá Skaírca acu ón ártairí, máilacé 'na n-ááctair, háipe Sun caire máince; Sgarl Shán 'na leacain ro Shác AS ionairó roar. Agus Shás acu ar fáirrean lúrvam, acé b'ógá rai bacá So háip ír So Sreanca, Agus cáimbhric 'na Scairp So cúirac."

4. Agus rime, rípháta, an r'naimeam a bí i Sceann Saeáim í Conall nuair donairc fé:

"A Liam oirbhéric ro corShac San Snaíscionna."

ASUR á veairbh náe i mhuirsaige amáin acá an bhí seo leir,
an bfocal, féac So briaire an tAdair p. O Duinnin "filhiness,
"nauseousness" nár míniú air ó Donnall Ó Mhuiréara, ó Iarthar
Chaitlice (foclóir, 552b). ASUR an tpoluio seo ó taobh éisín eite:
"San Snáir, San Sálair, San Só."

Rómpa iú So leir, féac, ouairic p'roiuusín haréar:

"Mo capairó San Snáis, San Siuáin, na Snáoi."

Da cóirí So ocuispinir ór na romplai seo náe éinni raó ná Snára
caince á beoró cun á moulai

n. ó S.

DIARMUID AGUS GRÁINNE

Tá roinnt bheag dheardaithe i gcló an sgeil seo i "nGaelica,"
II. 83-100.

- § 1. fear éigin den [bh]féinn, *read*, den Fhéinn.
§ 10. níor smaoing Diarmuid ar chlu Chráinne. *ad*, 'do mhaslú.
§ 13. caillfai, *read*, caillfi.
§ 16. níor thug sí a tinnille tuairisg dho, *read*, 'do.
§ 17. 'na deasláimh, *read*, 'na dheasláimh.
deagh-sheasaimh, *read*, deigh-sheasaimh.
§ 19. le súil phearcraig, *read*, pearcraig.
níor dhearmhadach an Bhean Mhaohaolach, *read*, ní
dhearmhadadh.
- Fágann san ná tuil aon ghádh leis an nóta léigheanta (l. 99) ná
aon bhri leis.
- § 20. lá dhá rabhadar, *read*, dá.
§ 21. Do ghaibh Diarmuid agus Gráinne chun comhnuig, *read*, 'do
ghaibh an tórc mar a raibh D. agus G. chun comhnuig.
§ 23. an chéad tuid do deirtear, *read*, 'a deirtear.
§ 27. crith chos agus lámh, *read*, crith chos 's lámh.
§ 30. tar éis bás Diarmuda, *read*, Dhiarmuda.
§ 31. chongallt, *read*, chongallt.

Amhlaoihbh Ó-Ilingsigh

852
10

2312